

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. V. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

æqualitatem arithmetica cum persona satisfaciens, hoc est, ita ut satisfactio tanta sit, quanta est dignitas personæ; nihilominus ita crescit ad illius incrementum, ut à persona infinita valorem simpliciter infinitum recipiat: Ergo pariter quamvis gravitas offensæ non augetur arithmetice ad incrementum personæ offensæ, nihilominus ita augetur, ut si persona offensa sit infinita dignitatis, qualis est Deus, ipsa injuria seu offensa sit etiam malitiæ & gravitatis simpliciter infinita in esse moris.

154. Respondent primò Adversarij, negando consequentiam, & paritatem, & assignando hanc rationem discriminis, quòd scilicet dignitas personæ satisfaciens intrinsecè (inquiunt) pertinet ad satisfactionem; cum non suam tantum operationem, sed etiam seipsam submittat: at verò personæ læsæ dignitas est omnino extrinseca offensæ, adeòque non pertinet ad intrinsecam ipsius gravitatem.

155. Sed contra: Personæ læsæ dignitas tam ingreditur rationem offensæ, quam satisfaciens dignitas valorem satisfactionis: Ergo nulla solutio. Probatur Antecedens: Sicut ipse satisfaciens dupliciter considerari potest, primò ut principium actus satisfactorij, & sic merè extrinsecè se habet; secundò ut ingreditur ipsum actum satisfactorium, tanquam objectum quod in recompensationem injuriæ exhibetur; & ut sic se habet intrinsecè ad valorem satisfactionis: ita etiam personæ læsæ dignitas dupliciter potest considerari, primò ut concomitanter & per accidens se habens ad illam personam, prout attingitur per offensam; quomodo v. g. si quis ignorans aliquem esse Regem, illum offenderet; & sic merè extrinsecè se habet: secundò potest se habere formaliter & per se, ut si quis offenderet Regem cognitum ut talem, tunc enim offenderet etiam Regiam dignitatem, & talis dignitas verè intrinsecè pertinet, seu potius redundaret in gravitatem offensæ: Cum ergo ratio summi boni & ultimi finis non se habeat in Deo, prout offenditur per peccatum mortale, per accidens & materialiter, sed formaliter & per se; quandoquidem homo, quantum est de se, aufert illam dignitatem à Deo, & dat illam creaturæ: consequenter fit ut peccatum habeat gravitatem etiam intrinsecè infinitam in esse moris.

156. Confirmatur primò: Ideò dignitas personæ satisfaciens pertinet intrinsecè ad rationem satisfactionis, quia ipsa persona satisfaciens transit velut in objectum quod exhibetur in compensationem offensæ: Atqui etiam ipsa persona offensa est objectum & principium formale gravitatis offensæ, cum ab ipsa specificetur; & licet persona sit extrinseca, ordo tamen transcendentis ad illam est intrinsecus; qui ordo tantò major est, quantò ipsa persona est dignior: Ergo nulla est disparitas assignata. Et verò necessarium non est, quod ipsa persona offensa, secundum suam entitatem intrinsecè rationem offensæ ingrediatur; sed sufficit quod ejus dignitas, tanta quanta est, redundet in gravitatem intrinsecam ipsius offensæ.

157. Confirmatur secundò: Etiam aliquo modo ipsa persona læsa ingreditur gravitatem offensæ: nam quando fit comparatio ac velut æstimatio duarum rerum, ipse valor utriusque intrinsecè comparationem ingreditur: In peccato autem mortali fit æstimatio ipsius Dei & creaturæ, quæ illi præponitur: Ergo &c.

A Respondent alij assignando aliud discrimen inter satisfactionem & offensam: Nam persona satisfaciens (inquiunt) comparatur ad satisfactionem, non ut objectum, sed ut subjectum, subindeque seipsam illam dignificat formaliter, & valorem satisfactorium influit ipsi æqualem; atque adeò infinitum, si talis persona sit infinita, non obstante limitatione principij proximè elicientis satisfactionem. & conatus actus satisfactorij: e contra verò persona offensa comparatur ad injuriam ipsi illatam, non ut subjectum, sed solum ut objectum; unde seipsam non gravificat offensam, nec ista per consequens constituitur infinitè gravis ex infinita dignitate personæ offensa.

B Sed contra: Falsum est quod persona offensa comparetur solum per modum objecti, non verò per modum subjecti ad injuriam ipsi illatam: Ergo solutio tradita falso nititur principio. Consequentia patet. Antecedens probatur primò ex vulgari illo proloquio: *Honor est in honorante; injuria autem in persona injuriata.* Secundò ex differentia quæ inter peccatum in ratione malitiæ, & in ratione offensæ invenitur: nam sub priori consideratione dicitur & est malum peccantis, sub posteriori verò non ipsius peccantis, sed Dei offensi malum dicitur: Ergo in ratione offensæ Deum ut subjectum morale respicit. Probatur tertio ex communi modo loquendi: non enim offendens, sed persona offensa dicitur pati offensam: sed ille dicitur offensam patiens, qui offensæ subjectum est: Ergo persona offensa est morale subjectum offensa.

S. V.

Solvuntur objectiones.

O BIECTIONES primò: D. Thomas 3. p. qu. 1. art. 2. ad 2. & in 3. dist. 20. qu. 1. art. 2. dicit peccatum habere quandam infinitatem ex infinitate divinæ Majestatis: Sed particula illa *quandam*, cum sit dictio diminuens, denotat gravitatem peccati deficere ab infinitate simpliciter, & esse tantum talem secundum quid: Ergo D. Thomas censet peccatum habere malitiam tantum secundum quid infinitam. Unde in 4. dist. 17. qu. 1. art. 3. quæstiunc. 1. comparat infinitatem peccati cum infinitate visionis beatæ, quæ secundum quid tantum, extrinsecè scilicet & objective, infinita est.

E Respondeo D. Thomam ideò addidisse particulam illam, *quandam*, ut denotaret peccatum non esse infinitum physice & in genere entis, sed duntaxat moraliter, seu in genere moris; illudque etiam non esse infinitum secundum omnem rationem moralitatis quæ in ipso involvitur; non enim habet malitiam simpliciter infinitam, in quantum est malum hominis, sed solum quatenus est malum Dei, & prout habet rationem offensæ. Quòd autem hæc interpretatio sit legitima, patet: Tum quia aliàs D. Thomas ex infinitate malitiæ peccati non rectè collegisset necessitatem satisfactionis infinitæ ab homine Deo exhibitæ, ut supra s. 4. arguebamus: Tum etiam quia idem Doctor Angelicus in 2. dist. 9. qu. 1. art. 8. ad 2. ait gratiam Christi esse *quodammodo* infinitam; & in 4. dist. 14. qu. 2. art. 1. ad 4. dicit passionem Christi esse infiniti valoris *quodammodo*; & qu. 20. de verit. art. 3. ad 4. inquit quod meritum Christi habuit *quandam infinitatem*; & tamen juxta communem Theologorum

sententiam, gratia Christi, ejusque passio, & meritum, habent infinitatem simpliciter in genere moris: Ergo illa particula *quandam*, non denotat defectum ab infinitate morali, tali simpliciter, sed defectum ab infinitate in genere physico, gratia ac merito Christi, & divinae offensae communem.

Ad id verò quod subditur ex quarto Sententiarum, dicendum est D. Thomam comparare quidem infinitatem peccati cum infinitate visionis beatificae, sed non modum infinitatis unius cum modo infinitatis alterius: unde ex hoc colligi nequit, peccatum in ratione offensae esse tantum infinitum secundum quid, sicut est ipsa visio beatifica.

162. Objicies secundò: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensae. Probat Consequentia: Gravitas offensae in peccato sequitur ad ejus malitiam moralem, & in illa fundatur; unde quò major est malitia moralis, eò major est offensae: Ergo si malitia moralis peccati sit finita, gravitas offensae mortalis infinita esse nequit.

163. Respondent aliqui gravitatem offensae non subsequi ad malitiam peccati, ex parte conversionis ad objectum dissonum legi, sed ex parte aversionis à Deo: licet autem (inquit) sub prima ratione finita sit, sub secunda tamen est infinita.

Sed hæc solutio supponit falsum: Peccatum enim sub ratione aversionis, non est infinitum simpliciter & intrinsecè, sed tantum extrinsecè & secundum quid, eò quòd à bono infinito avertat; sicut actus charitatis convertens hominem in Deum ut ultimum finem, extrinsecè & secundum quid tantum infinitus est: unde sicut per charitatem homo potest magis & magis ad Deum converti, eique intimius uniri; ita & per odium potest magis & magis ab ipso averti, & veluti ab ipso magis & magis recedere.

164. Melius ergo respondetur, concessò Antecedenti, negando Consequentiam. Ad cujus probationem distinguo Majorem, intellectam de gravitate personali: Gravitas offensae in peccato sequitur ad rationem malitiae, effectivè, nego Majorem: subjectivè, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Sicut in actu charitatis Christi v. g. reperitur valor ab objecto proveniens (qui etiam conducit ad meritum) & valor personalis, ex persona Christi sumptus; quorum primus est finitus, quia vel est ipsa bonitas sumpta ex objecto, vel ad illam sequitur effectivè; secundus autem infinitus est, quia licet bonitatem actus ut substratum seu subjectum supponat, ab illa tamen effectivè non provenit: Ita in presenti dicimus gravitatem offensae sumptam ex objecto, limitatam esse & finitam, quia vel est idem cum malitia sumpta ex objecto, vel ad illam effectivè sequitur: gravitas autem quae ex persona offensae sumitur, est simpliciter infinita, & malitia finita, quia non sequitur ad illam effectivè, aut dimanativè, sed solum subjectivè illam præsupponit in actu offensivo, ut ipsum in ordine gravitatis simpliciter infinitam constituat. Sicut ergo non valet illa consequentia: Bonitas moralis actus charitatis in Christo est finita: Ergo & valor ejus meritorius finitus est: ita nec ista: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensae, loquendo de gravitate personali, seu desumpta ex persona offensae.

165. Objicies tertio: Actus charitatis, licet infinitam Dei bonitatem attingat, non continet tamen infinitam dignitatem moralem: Ergo licet peccatum mortale, in ratione offensae, attingat personam infinitam dignitatis, & majestatis, non rectè colligitur illud esse gravitatis simpliciter infinitam.

166. Respondeo concessò Antecedenti, negando Consequentiam, & paritatem: ratio autem discriminis patet ex supra dictis: Nam bonitas infinita Dei ad actum charitatis comparatur ut objectum; persona autem offensae comparatur ad injuriam ut illius subjectum morale, id est in ordine ad estimationem prudentum: in hoc autem subjectum ab objecto distinguitur, quòd illud totum, quod ex se potest communicari actui; secus autem objectum, sed per commensurationem ad conatum actus, & influxum principij: & idè licet divina bonitas actui charitatis, quem terminat, infinitam dignitatem non conferat; Dei tamen infinita majestas dat offensae gravitatem infinitam simpliciter: sicut infinita dignitas personae Christi actionibus ejus Theandricis, & supra Verbi suppositum reflexivis, conferebat valorem meritorium, & satisfactorium, in esse moris simpliciter infinitum, ut in tractatu de Incarnatione contra Scotum & ejus Discipulos ostendimus. Ex quo intelliges, quod sicut persona Verbi, quia subjectum est actuum qui ab humanitate Christi eliciuntur, est in genere moris forma, tales actus dignificans, & infinito modo meritorios & satisfactorios constituens: ita quia Deus est subjectum morale offensae in peccato mortali reperta, habet rationem formae moralis talem offensam gravificantis. Unde inter actum charitatis, & peccatum mortale in ratione offensae, aliud discrimen reperitur, consistens in eo quod objectum actus charitatis, non se habet ad illum ut forma moraliter denominans, sed tantum ut objectum terminans: persona autem offensae, non ut terminans tantum, sed ut forma denominans & constituens, ad offensam comparatur; & idè offensae non solum extrinsecè & terminativè dicitur infinita, id est terminata ad personam infinitam, sed absolutè & simpliciter, sumpta denominatione à forma infinita, illam moraliter informantem.

167. Dices ex hac doctrina sequi, offensam peccati mortalis non solum moraliter, sed etiam physice, esse infinitam: Sed hoc absurdum est: Ergo &c. Sequela probatur: Persona divina, per peccatum mortale offensae, non solum moraliter, sed etiam physice infinita est: Ergo si ab illa, ut à forma denominante, & constituente peccatum mortale in ratione offensae, infinitam gravitatem & malitiam desumat, sequitur illud non solum moraliter, sed etiam physice infinitum esse.

168. Respondeo negando sequelam. Ad cujus probationem dico quod ut aliquid physice infinitum sit, non sufficit illud constitui per formam physice infinitam, sed insuper requiritur, ut talis forma ei physice uniatur ut forma; & quia Deus dans ut forma gravitatem offensae, non unitur illi physice ut forma, sed solum moraliter, illam non physice, sed moraliter tantum infinitam constituit.

169. Si autem queras, quid sit uniri ut formam moraliter, & non physice? Respondeo formam uniri solum moraliter, esse, sic uniri, ut licet physice non informet, præbeat tamen funda-

mentum prudenti exiimationi ad iudicandum taliter se habere ad illam, respectu effectuum moralium, ac si physicè uniretur. Sicut in probabili sententia omisso pura est actus moralis, quia æquivalenter est actus physicus, eò quòd præbeat fundamentum ad prudenter iudicandum, voluntatem purè omittentem taliter se habere in ordine ad transgressionem legis, ac si per physicum & positivum actum vellet omittere.

170. Objicies ultimò: Si peccatum in ratione offensæ esset simpliciter infinitum, unum peccatum in ratione offensæ alio majus non esset, sed omnia in ratione offensæ essent æqualia: At hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Minor videtur certa: nam per peccatum odij, vel blasphemie v. g. Deus magis offenditur, quàm per peccatum intemperantie, puta per comestionem carniū die prohibito. Sequela verò Majoris probatur: Unum infinitum non est majus alio in eo genere in quo est infinitum: Ergo si peccatum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, unum peccatum in hoc genere non erit majus alio, sed omnia in hoc genere, & sub hac ratione erunt æqualia.

171. Respondent aliqui ex nostris Thomistis, negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem distinguunt Antecedens de infinito per essentiam & in genere entis, & de infinito determinati generis; & asserunt quod licèt loquendo formaliter de infinito in ratione infiniti, unum non sit majus alio, quia in negatione omnimoda termini, in qua ratio infiniti consistit, unum aliud non excedit; materialiter tamen de infinito loquendo, licèt infinitum per essentiam, & in genere entis, petat à nullo excedi, infinitum tamen generis determinati, potest naturaliter excedi ab alio infinito; & quia peccatum non est infinitum per essentiam, nec in genere entis, sed in genere determinato, scilicet in genere offensæ, unum peccatum in ratione offensæ alio majus esse potest. Hæc solutio probabilitate non caret.

172. Melius tamen & facilius respondetur, gravitatem offensæ non solum sumi à persona læsa, sed etiam ab objecto, ab intentione actūs, & aliis capitibus, ex quibus sumitur peccatorum malitia. Unde licèt gravitas personalis, quæ reperitur in offensa contra Deum commissa, in omnibus peccatis mortalibus æqualis sit; illa tamen quæ ex objecto, ex circumstantiis, & aliis capitibus sumitur, inæqualis est iuxta objectorum & circumstantiarum inæqualitatem.

173. Potest hæc solutio illustrari & explicari ex doctrina desumpta ex tractatu de Incarnatione, ubi Theologi duplicem bonitatem & valorem distinguunt in actionibus Christi Domini; alterum ex objecto & circumstantiis, qui idcirco vocatur *objectivus*; alterum ex dignitate personæ, qui propterea dicitur *personalis*; & asserunt primum valorem non fuisse infinitum, nec consequenter æqualem in omnibus actionibus Christi, sed majorem vel minorem, juxta majorem vel minorem excellentiam objecti talium actuum; secundum verò, utpote simpliciter infinitum, fuisse æqualem, imò & unicum in omnibus actionibus & passionibus Christi. Pariter ergo gravitas personalis competens peccato mortali ex majestate Dei offensæ, simpliciter infinita, æqualis est in omni peccato mortali; gravitas autem ejus ex aliis capitibus sumpta, major aut minor est, juxta inæqualitatem malitiæ derivatæ ex illis.

ARTICVLVS VI.

Utrum quilibet homo in primo instanti usus rationis teneatur sub mortali ad Deum se convertere, subindeque peccatum veniale cum solo originali esse non possit?

S. I.

Quibusdam præmissis, prima difficultas resolvitur.

NOTANDVM primò: Quod cum ratio significet intellectum, in quantum est vis ad discurrendum, puerum pervenire ad usum rationis, nihil est aliud quam ipsum pervenire ad eum statum, in quo habeat facultatem expeditam ad discurrendum, & discernendum inter bonum & malum morale: Hæc verò facultas tunc censetur pueris inesse, quando malè agendo se abscondunt, aut erubescunt; potest enim contingere pueros sibi cibos querere & præparare, & sibi ædificare domos, coacervando lapides, ligna, & similia, qui tamen in genere morum nullo valent discursu, aut discretionem.

NOTANDVM secundò: Quod quando querimus, an puer in primo instanti usus rationis teneatur ad Deum se convertere? nomine *instantis usus rationis* à nobis non intelligitur aliquod unum instans physicum & omnino indivisibile, sed tota illa duratio, quæ homo indiget ad discernendum inter bonum honestum, & bonum delectabile aut sensibile; & ad deliberandum quodnam ex prædictis bonis sit amplectendum: quæ duratio, quia regulariter brevissima est, totaque exigitur ad primum rationis usum plene exercendum, moraliter dicitur unum & primum instans, quamvis physicè verum tempus, adedque plura instantia includat. Porro hæc duratio, sive instans morale in aliquibus est brevius, in aliis verò latius, juxta celeritatem & acumen ingenij uniuscujusque, & juxta diversam complexionem, & organorum ubi sensus interni resident dispositionem: Nam ratione illorum quibusdam citius, quibusdam verò tardius datum est discurrere, & prædictam deliberationem complere: Sicut etiam ratione eorundem dispositionum quibusdam datum est citius, quibusdam tardius, ad rationis usum & discretionis annos pervenire.

NOTANDVM tertio, duplicem dari posse conversionem in Deum; unam explicitam & formalem, quæ consistit in actu dilectionis Dei cogniti ut talis per fidem, aut per lumen naturale rationis: aliam solum implicitam & virtuales, quæ fit per propositum sequendi in omnibus bonum honestum, seu per amorem boni honesti ut sic, in quo Deus, ut hujus boni author & finis, virtualiter & implicite continetur.

Ad plenam ergo & perfectam propositæ difficultatis resolutionem, duo hic discutienda sunt: Unum, an puer cum primò pervenit ad usum rationis, teneatur ex præcepto naturali se convertere in Deum? Alterum, qualis debeat esse illa conversio, an explicita & formalis, vel implicita solum & virtualis? Nam licèt omnes discipuli D. Thomæ conveniant in statuenda obligatione conversionis in Deum, seu dilectio-